

תוכן עניינים

1	שער א': סדרי דין במזונות
1	פרק א': עילת התובענה
3	פרק ב': ערכאת השיפוט - יכולת בחירת הערכאה על-ידי האישה
5	פרק ג': מזונות ילדים
5	1. זהות התובע
5	2. ערכאת השיפוט
5	2.1 כללי
5	2.2 "כריכת" מזונות ילדים
7	2.3 עיקרון הייצוג העצמאי
8	2.4 הסמכות להעברת הדיון
9	3. אגרה
9	4. כתב תביעה בענייני מזונות
9	4.1 "תביעה למזונות"
10	4.2 פרטי תביעת מזונות
12	4.3 אישור כתב טענות בתצהיר
14	4.4 הרצאת פרטים
19	4.5 ערובה בתביעת מזונות
20	5. זהות הצדדים בכתבי הטענות
20	6. כתבי הגנה וכתבי תשובה בענייני מזונות
20	7. תביעת מזונות היא תביעה כספית שיש להוכיח ככל תביעה אחרת...
21	8. התערבותה של ערכאת הערעור בשיעור המזונות
23	פרק ד': מזונות זמניים
23	1. כללי
26	2. התערבותה של ערכאת הערעור בקביעת שיעור המזונות הזמניים
26	2.1 כללי
27	2.2 חובת ההנמקה
29	3. הלכה למעשה
39	פרק ה': בקשה לעיון חוזר
	שער ב': מירון הסמכויות בין בית-הדין הרבני לבית-המשפט
43	לענייני משפחה
43	פרק א': מבוא
	פרק ב': סמכותו של בית-הדין הרבני להידרש למזונות הקטינים -
45	הכלל
	פרק ג': סמכותו של בית-הדין הרבני להידרש למזונות הקטינים -
51	החריג

פרק ד': סמכותו של בית-הדין הרבני להידרש למזונות אישה.....	55
שער ג': מזונות ילדים	59
פרק א': מקור החיוב במזונות	59
1. מבוא	59
2. חיוב במזונות עד גיל 6	59
3. חיוב במזונות מגיל 6 ועד גיל 15 - הלכת בע"מ 919/15	59
4. חיוב במזונות מגיל 15 ועד גיל 18	94
5. חיוב במזונות לילד המשרת שירות צבאי	95
5.1 כללי	95
5.2 בגיר שדחה שירותו הצבאי	97
5.3 בגיר שדחה שירות צבאי למטרת לימודים בכיתה י"ג-י"ד	98
5.4 היקף החיוב לילד במכינה קדם צבאית	98
5.5 האם האב חייב במזונות הבן, בתקופה בין הגעתו לגיל 18 לבין גיוסו לצבא?	99
5.6 הצגת ייפוי-כוח כתנאי להגשת תביעת הילד למזונות באמצעות אימו	99
6. תביעה לחיוב הנתבע במזונות, בתו של הנתבע, למרות שמלאו לה 18 שנים	100
פרק ב': חובת ההוכחה בתביעה למזונות.....	103
1. מבוא	103
2. נטל ההוכחה בפסיקת מזונות זמניים	105
3. דפי חשבון, תדפיסי כרטיס אשראי - אמצעים להוכחת רמת חיים	106
4. בית-משפט רשאי לקבוע את הצרכים הנדרשים לקטינים על-פי ניסיון החיים של השופט היושב בדין	106
פרק ג': מזונות הכרחיים	113
1. כללי	113
2. גן	113
3. דמי טיפול	114
4. הוצאות בגין מדור והחזקתו	114
5. מקורות אחרים (לבד הכנסתו) לקביעת יכולתו הכלכלית של האב לצורך קביעת היקף המזונות.....	121
5.1 כללי	121
5.2 הטבות	123
5.3 נסיעות לחו"ל	123
5.4 ביטוח מינהלים וקרן השתלמות	123
5.5 ניכויי חובה וניכויי רשות	123
5.6 גישת בית-המשפט במקרים בהם הבעל נוקט בתחבולות לשם הקטנת הכנסותיו.....	124

פרק ד': מזונות מדין צדקה.....	125
1. מבוא.....	125
2. התחשבות בהכנסותיה של האישה לצורך קביעת מזונות ילדים.....	125
פרק ה': צרכי האב כשיקול בקביעת מזונות.....	129
פרק ו': קצבת המוסד לביטוח לאומי - הפחתה מסכום המזונות או הוספה.....	131
פרק ז': ביטול דמי מזונות או לחילופין הפחתת דמי מזונות מחמת הטעם כי הקטין מרדן ומסרב לכל קשר שהוא עם אביו.....	133
פרק ח': הסכם בין ההורים בנוגע לקטין כמחייב את הקטין.....	137
פרק ט': תביעה להגדלת/הקטנת מזונות.....	143
פרק י': פסיקת מזונות במשמורת משותפת.....	203
1. הקריטריונים לפיהם יורה בית-המשפט על משמורת משותפת.....	203
2. חיובו של אדם במזונות ילדיו הנמצאים במשמורת משותפת.....	210
3. שיקול-הדעת השיפוטי בפסיקת מזונות במשמורת משותפת.....	211
4. הגישות השונות: האסכולה החיפאית - אסכולת המרכז - האסכולה הצפונית - האסכולה התל-אביבית.....	213
5. בע"מ 919/15 פלוני נ' פלוני ואח', בע"מ 1709/15 פלוני נ' פלונית ואח' - דיון מורחב של בית-המשפט העליון.....	214
6. הלכה למעשה.....	316
פרק י"א: פריסת פירעון חוב מזונות עבר לשיעורין וחוב בריבית פיגורים.....	359
פרק י"ב: עניינים שונים.....	361
1. חיוב אב הנמצא במצב של תרדמת במזונות ילדיו.....	361
2. האם צדק בית-המשפט במוחקו תביעה למזונות בהיעדר עילה?.....	361
3. הדין האישי שחל על מוסלמים בישראל מכוח סימן 52 לדבר המלך במועצתו - 1922 הוא הדין השרעי שעקרונותיו באים לידי ביטוי בחוק המשפחה העותמאני, לשנת 1917.....	363
4. האם יש ליתן היתר להמשך גביית מזונות (בקרב חסרי דת) במקרה שבו חלפו עשר שנים מאז מתן פסק-הדין?.....	371
5. מה הם גדרי חיוב סבים במזונות נכדיהם?.....	394
6. העברת דמי מזונות ילדיהם הקטינים של הצדדים לחשבון בנק ייעודי.....	406
7. עתירותיו של המבקש לביטול המזונות בהן חוייב מקומן במסגרת תובענה למזונות (לפי תקנה 15(א)(2) לתקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין)) ולא תובענה בעניין קטין שעניינה הבטחת קשר וקיום הסדרי שהות (לפי תקנה 15(א)(3) לתקנות אלו).....	408
8. בקשה לעיכוב ביצוע תשלום המזונות - דחייתה.....	410
9. דחיית תביעתה של המערערת לפסיקת מזונות ומדור עבור שתי בנותיה הקטינות על-הסף - הערעור נדחה.....	411

10. במהלך חייה, ביקשה המנוחה כי כספי מזונות ילדיה שהתקבלו מבן זוגה לשעבר, יועברו לחשבון בנק על-שם המבקשים - אחות המנוחה ובן זוגה - משעה שהמבקשים הודו בכך שהכספים הועברו לחשבונם על-ידי המשיבה על-מנת שיושבו לה בעתיד, צדק בית-המשפט המחוזי בקביעתו כי נטל השכנוע להוכיח שכספים אלו אכן הושבו למנוחה או ליורשיה - מוטל על המבקשים ולא על המשיבים - טענה זו היא מסוג "הודאה והדחה", ובהתאם לכך, המבקשים נתפסים על העובדות שבהן הודו, ובאשר לעובדות "המדיחות" להן הם טוענים - נטל השכנוע מוטל על שכמם..... 418.
11. דעת הרוב הדגישה וחידדה את טיבו של ההבדל המהותי בין תביעת השבה ובין תביעת מזונות ילדים - הבדל שעל קיומו עמד בית-המשפט כבר בהלכת שרגאי, שם נקבע כי תביעת המזונות "שונה מתביעת ההורה לא רק מבחינת מהותה, אלא גם מבחינת בעלי-הדין העומדים בפני בית-המשפט או בית-הדין - בהמשך לכך, קבעה דעת הרוב בענייננו כי שאלת סמכותו של בית-הדין הרבני תיבחן "על יסוד הבחנה מהותית זו בין תביעת השבה לתביעה למזונות", כאשר האופן שבו הוגדרה התביעה בכתב הטענות או בפסק-הדין של בית-הדין הרבני עשוי לסייע בהבהרת מהות התביעה..... 419.
12. טיבן השונה של תביעה למזונות ותביעת השבה, משפיע על אופי הדיון בהן: בתביעה למזונות נדרש דיון ראשוני ביכולותיהם הכלכליות של ההורים, גובה או כושר השתכרותם, צרכי הילדים ורמת החיים לה הורגלו, ועוד כיוצא באלה. בתביעת השבה, לעומת-זאת, אין להידרש להיבטים אלו, באשר התביעה עוסקת, כל כולה, אך בבקשת אחד ההורים לאכוף על ההורה השני את החיוב שנקבע במסגרת תביעת המזונות. לכן, ככלל, תנאי לתביעת השבה הוא קיומו של פסק-דין לחיוב במזונות שניתן בבית-המשפט לענייני משפחה או שניתן בבית-הדין הרבני בהסכמת הצדדים בהתאם לסעיף 9 לחוק..... 419.
13. מאחר ולאחר תשלום המזונות פער ההכנסות בין הצדדים מצטמצם, הצדדים יישאו בחלקים שווים בהוצאות חינוך הקטינים, לרבות צהרון עד תום כיתה ג', תשלומים לבי"ס לרבות בגין תכנית מצויינות ב-X, שיעורים פרטיים (בהסכמה), ובהיעדר הסכמה לפי המלצת המחנך או המורה המקצועי (הרלוונטי), הוראה מתקנת, חוגים בהם משתתפים הקטינים לרבות נבחרות ספורט (ובכלל זה ציוד לחוג, ביגוד ייעודי, מחנות אימונים וכו'), תנועות נוער וכן מחזור אחד של קייטנה בחודשי הקיץ בעלות של קייטנת מתנ"ס. כמו-כן, יתחלקו הצדדים בהוצאות בגין מתנות ימי הולדת לבני כיתתם של הילדים בהתאם לסכומים המקובלים בכיתה. מענק הלימודים המשולם עבור חינוך בגין כל קטין בתחילת שנה ישמש עבור צרכי החינוך (כולל ציוד לימודי) של אותו קטין ויתרת ההוצאות תחולק בין הצדדים כאמור..... 420.

14. בתביעה למזונות קטין המקבל קצבת נכות, יש להוכיח את ההוצאות והצרכים שאינם מכוסים על-ידי הקצבה וכי הוצאותיו בכללותן חורגות מגובה הקצבה - בעת פסיקת מזונותיו של קטין המקבל קצבת נכות, יש לבחון תחילה את היקף צרכיו המיוחדים, לוודא שהקצבה משמשת בראש ובראשונה עבור אותם צרכים מיוחדים, ורק לאחר מכן ניתן לבחון השימוש ביתרת הקצבה עבור הוצאות הכרחיות קבועות420.

15. הקצבה "נועדה לסייע במימון סידורים מיוחדים הנדרשים עקב המוגבלות שעימה חי הילד ולא בהוצאות הקיום השגרתיות"420.

16. בקשה לפסיקת מזונות זמניים - כיצד על בית-המשפט לפעול, כאשר הוא אינו יכול לקבוע ממצאים ומסקנות מבלי להיכנס לעובי הקורה, בשל הטענות הקוטביות של הצדדים? על בית-המשפט לעשות שימוש בסעיף 8(א) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה ולפעול "בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק", כאשר "בשל אופיו המיוחד של ההליך שהוא אינקוויזיטורי במהותו ונועד לאפשר לבית-המשפט לרדת לחקר האמת במטרה לעשות משפט צדק, תוך שאיפה לפתרונות מהירים וכוללים של הסכסוך שבין הצדדים" - בתוך כך, על בית-המשפט לעשות שימוש בראיות נוספות, אשר יסייעו לו להגיע לתוצאה מהירה וצודקת421.

17. מאחר והאם אינה משלמת משכנתא, והאב משלם דמי שכירות יש לכלול בצרכי הקטין את חלקו של הקטין במדור רק בבית האב שהינו (3,500 * 30%) 1,050 ש"ח - נוכח גילו של הקטין (מעל גיל 6), חל בעניינו בע"מ 919/15, ולפיו חבים שני ההורים באופן שווה במזונות ילדיהם מדין צדקה, תוך שהחלוקה ביניהם תיקבע על-פי יכולותיהם הכלכליות היחסיות, ובהתאם לחלוקת הסדרי השהות בפועל421.

18. על האב חלה חובה להתאמץ עד קצה גבול היכולת ולעשות כל שביכולתו לשם קיום חובותיו כלפי משפחתו - חובה זו חלה גם על תלמידי ישיבות ואברכים בהיותם אבות כך שאין מניעה לחייב אב אברך במזונות ומדור בסכומים "הרגילים" שמגיעים לסך של 2,700 ש"ח לחודש422.

19. באיזון שאותו מצאתי כראוי במכלול הנסיבות, אני מורה כי הצדדים יישאו בחלוקה הבאה: 40% התובעת ו- 60% הנתבע, בהוצאות הרפואיות מכל מין וסוג שהוא, לרבות רפואת שיניים כולל אורתודנטיה, משקפיים/עדשות מגע, טיפולים פסיכולוגיים/רגשיים, אבחונים לרבות אבחוני ליקוי למידה, וכל הוצאה רפואית אחרת אשר איננה מכוסה (במלואה או בחלקה) על-ידי קופ"ח ובכלל זה הפרשים בגין אותה הוצאה חריגה לאחר קבלת החזר מכל מקור שהוא422.

20.	ביחס לקצבת הנכות של י, מצאתי לקבוע מנגנון כדלקמן: קצבת הנכות תופקד בחשבון בנק ייעודי שייפתח על-ידי האם לצורך ריכוז קצבת הנכות של י; כל הוצאותיו המיוחדות והחריגות של י יישולמו מתוך החשבון הייעודי, כאשר האם תוגדר כהורה המרכז של החשבון הייעודי; מידי רבעון האם תעביר לאב דו"ח, ובו פירוט יתרת הסכומים, וההוצאות שהוצאו מהחשבון; בסוף כל שנת לימודים החל משנת תשפ"ו, בהיעדר הסכמה אחרת בין ההורים, יתרת הכספים שתיצבר בחשבון תחולק, באופן שכל אחד מההורים יקבל 40% מהיתרה, ו- 20% מהיתרה תופקד בחיסכון בחשבון הייעודי עבור י.	423.....
21.	מכלול נסיבות העניין מצביעות על כך שהאב לא עמד בנטל להוכיח שינוי נסיבות מהותי המצדיק את ביטול חיובו במזונות הקטינה. לא רק שהאב לא הוכיח ירידה בהכנסותיו, אלא שהראיות מצביעות דווקא על שיפור ניכר במצבו הכלכלי. ניכר כי מדובר בניסיון פסול להתחמק מחיובו המשפטי, תוך הצגת תמונה מטעה באשר למצבו הכלכלי. בית-המשפט אינו יכול לאפשר מצב בו הורה עצמאי בעל נכסים והכנסות משמעותיות יתחמק מחובתו לכלכל את בתו הקטינה, באמצעות תשלום סכום שהוא עצמו הסכים עליו, לפני זמן לא רב.	423.....
22.	"מאז שניתנה הלכת 919/15 אין מקום לחלק בין צרכים הכרחיים לאלו שאינם הכרחיים ויש לאמוד את הצרכים בכללותם. עוד יש לציין כי צרכיו של קטין המתגורר בשני בתים עולים על צרכיו של קטין המתגורר בבית אחד נוכח הכפילויות הנדרשות מטבעם של דברים בחלק מהוצאותיו, להערכתו ומבלי לקבוע מסמרות בדבר ראוי שהערכה זו תעלה, למצער, על סך של 2,250 ש"ח לחודש לקטין".	424.....
23.	מזונות קטין כבן 3.5 שנים - ב- בע"מ 919/15 ציין כב' השופט פוגלמן כי צרכיהם ההכרחיים של קטינים עומדים על סך של בין 1,300 ל- 1,400 ש"ח לחודש, כאשר סכום זה אינו כולל הוצאות בגין מדור ואחזקת מדור. בתי-המשפט, בעניין זה, העמידו צרכיו הבסיסיים של קטין על סכום שבין 1,600 ש"ח ל- 1,900 ש"ח לחודש (ראה עמ"ש 46291-01-16 פלונית נ' פלוני (09.10.17) ו- עמ"ש 44496-10-20 א. נ' ב. (ניתן ביום 11.08.21)). סכומים אלו עניינם קטינים שהורגל לרמת חיים "רגילה" ושאינו מתגורר בשני בתים.	424.....

24.	תביעה להגדלת מזונות - יהא מעמדו של הצהרון אשר יהא, קבלת עמדת האב מייצרת אי-שוויון בנטל הגידול בין האם לאב. הבן הוא ילדם של שני ההורים. טובתו של הבן אמורה להיות לנגד עיניהם של שני ההורים. טובתה של האם, כמו טובתו של האב - היא טובת הבן. אין באימהות תוספת אינהרנטית של נטל גידול של הבן גם אם בית האם הוא בית מרכזי. האם לא אמורה לשמש שמרטפית לבן בעבור האב. ברי שזכותה של האם לצאת לעבוד ולא להסיג את הקידום המקצועי שלה על-מנת לשמש שמרטפית לבן באופן ישיר ואף לא על-ידי נשיאה לבדה בנטל של תשלום עלות הצהרון.....	425
25.	ההלכה הפסוקה היא כי ברגיל מזונות נפסקים מיום הגשת התובענה למזונות - הנתבע לא טען בסיכומים כי במקרה דנן יש לסטות מכלל זה. במצב דברים זה, אני קובע כי החיוב במזונות ייכנס לתוקף מיום הגשת התביעה.....	425
26.	בשים-לב להלכה הפסוקה לפיה בית-המשפט אינו בודק מהו סכום המזונות שהיה פוסק היום, אילו הנתונים דנן הובאו בפניו במסגרת תביעת מזונות חדשה, אלא יש לבחון האומנם חל שינוי נסיבות מהותי ושעה שהתובעת עצמה מיקדה את הטענות לשינוי נסיבות בשלוש הפרמטרים שפורטו ואף לא הוכח שינוי נסיבות מהותי אחר בהכנסות הצדדים, לא ראיתי כי יש בעניין זה כדי להביא להגדלת דמי המזונות שנפסקו בפסק-הדין.....	425
שער ד': מזונות אישה		427
פרק א': פתח דבר		427
פרק ב': קביעת שיעור המזונות שעל הבעל לשאת		429
1. כללי.....		429
2. יכולת השתכרותו של הבעל.....		429
3. רמת החיים לה הורגלה האישה.....		429
4. הכנסותיה של האישה.....		431
4.1 מעשיה ידיה של האישה.....		431
4.2 פיצויי פיטורים.....		432
4.3 גמלת נכות.....		432
4.4 נכסי מלוג.....		433
4.5 קבלת הטבות במסגרת מקום העבודה.....		433
פרק ג': מקרים בהם ישללו מן האישה מזונותיה		435
1. כללי.....		435
2. אישה מורדת - "בעינא ליה ומצערנא ליה", "מאיס עלי".....		435
2.1 כללי.....		435
2.2 "בעינא ליה ומצערנא ליה", "מאיס עלי".....		436
2.3 נטל ההוכחה.....		437
3. אישה שזינתה.....		437

438.....	4. סירוב לחיי שלום בית
439.....	5. מזונות האישה כשהיא איננה עמו
441.....	6. "מעוכב מחמתה" - אישה המסרבת לקבל גט מבעלה
445.....	7. ויתור של האישה על מזונותיה
447.....	פרק ד': הצרכים הנכללים בדמי מזונות אישה
449.....	פרק ה': קציבת מזונותיה של אישה מכוח עקרון תוס-הלב
451.....	פרק ו': ביטול/שינוי החיוב במזונות האישה
457.....	פרק ז': מזונות אישה זמניים
463.....	שער ה': מזונות בראי הליך פשיטת הרגל
463.....	פרק א': הקצבת מזונות בהליך פשיטת הרגל
495.....	פרק ב': צו הפטר מחוב המזונות
1.....	1. חובות שאינם בני הפטר - סעיף 175 לחוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי
495.....	ודברי הסבר
2.....	2. תשלום חוב המזונות ומתן הפטר מחוב זה רק במקרים חריגים - סעיף
496.....	175(א)3 לחוק חדלות פירעון
501.....	3. פעולות ההפטר - סעיף 69 לפקודת פשיטת הרגל - דין ישן
511.....	פרק ג': בקשה למתן הוראות כנגד המוסד לביטוח לאומי
515.....	פרק ד': חוב מזונות בהליך פשיטת הרגל וצו כינוס
פרק ה': בקשת חייב לשחרר לידי פיצויים בגין נזקי גוף בשל תאונת דרכים	
שעבר ולהעברת הסכום לגרושתו על חשבון המזונות אשר נפסקו	
517.....	בהליך
521.....	פרק ו': הפטר וצו מזונות
537.....	שער ו': מזונות מן העזבון
537.....	פרק א': מבוא
539.....	פרק ב': סדרי דין בתביעה למזונות מן העזבון
539.....	1. תובענה למזונות מן העזבון
539.....	2. הזמנה וכתב הגנה
541.....	פרק ג': הזכות למזונות
545.....	פרק ד': גדרי הזכות למזונות
549.....	פרק ה': הוצאות הכשרה למשלח יד
551.....	פרק ו': קביעת המזונות
555.....	פרק ז': בקשה לקביעת המזונות
555.....	1. כללי
555.....	2. מזונות זמניים
555.....	2.1 מבוא
559.....	2.2 עיון חוזר
561.....	פרק ח': דרכי סיפוק המזונות
563.....	פרק ט': גילוי עובדות ושינוי נסיבות
563.....	1. מזונות מן העזבון

564.....	2. מזונות מן החיים
569.....	פרק י': הרחבת העזבון לצרכי מזונות
571.....	פרק י"א: סדר העדיפות בין הזכאים
573.....	פרק י"ב: עסקאות בזכות למזונות
575.....	פרק י"ג: סדר עדיפות בין חובות העזבון
579.....	פרק י"ד: בירורם וסילוקם של חובות
581.....	פרק ט"ו: מועד החלוקה
583.....	פרק ט"ז: נושא החלוקה
585.....	פרק י"ז: שמירת דיני משפחה
587.....	פרק י"ח: אפוטרופסות לענייני משפחה
589.....	פרק י"ט: שיפוט בתי-דין דתיים
595.....	פרק כ': מזונות מן העזבון בבית-הדין הרבני
615.....	שער ז': עניינים שונים
615.....	פרק א': בקשה לפסיקת מזונות זמניים לבעל
617.....	פרק ב': פסיקת מזונות (דמי שיקום) לידועה בציבור
639.....	פרק ג': תביעה למתן היתר לגבות חוב לתקופה העולה על שנתיים